

מסורת הש"ס
עם הוספות

(א) מו"ק דף כה.; (ב) [נכרות נז. עירובין יט. חגיגה דף כז. סנהדרין לו.], (ג) כחוצות קיא.; (ד) [כחוצות קיא: ע"ש], (ה) [נעריך ערך מאמר האריך ציירוטי דהנהו שמי מיטות], (ו) [נכורות דף נה.], (ז) פסטים מז.; (ח) מנחות מד., (ט) ב"ק סו., (י) כתובות קיא.; (כ) יהושע יט מז.

ספר חסידים

ספר חסידים

הנהגות הב"ח

(א) גבי' מי מודיעני על זאת אמר לו וכו' שכל הנוטל: (ב) שם דמיו מפיו זה ציט בריא [שליש: (ג) רש"י ד"ה גילא ובריא ראשי: (ד) ד"ה אמללא וכו' מחורבנה הס"ד וחס"כ מ"ה יוחן רשע: (ה) תורה טראטריות י"מ צמי כל"ל ומי' וקרקסילאות נמחק וכו' מקומות מטופפות יטלום ללמוד וכו' [לשממה יהיו נמרה צימיו] וטראטריות וקרקסילאות דהכא רוצה לומר צמים י"ב עיין גשגש דף קג. ופ"ק דע"ז דף יט ע"ב:

ספר חסידים

גליון הש"ס

רש"י ד"ה זממו כו'. שנותנים בחוממה ש"ה אנקרה. גשגש דף נא ע"ב:

ספר חסידים

תורה אור השלם

(א) וְבֹלֶן לֹא הוֹרִישׁ אֶת יוֹשְׁבֵי קְטָרוֹן וְאֶת יוֹשְׁבֵי גִּהְלָל וְיִשְׁבֵּב הַפְּגָנִי בְּקִרְבּוֹ וְיִהְיוּ לָמָס: (שופטים א, לו)

(ב) וְבֹלֶן עִם חֶרֶף נִפְשָׁן לְמוֹת וּנְפֹתְלִי עַל מְרוֹמֵי שָׁהָה: (שופטים ה, יח)

(ג) עמים הר יקראו שם יקבחו ויבחי צדק פי ישפע ימים ינקו וישפני ממוני חול: (דברים לג, יח)
(ד) כי ענה עזובה תתנה ואשקלון לשממה אשדוד בצעהרים יגרשוה ונקרון תעקר: [צנחנ' ב, ד]

(ה) והסרתיו דמיו מפיו ושקציו מבין שניו ונשאר גם הוא לאלהינו והנה באסף ביהודה ונקרון כיבוסי: [זכריה מ, יז]

(ו) ויצא גבול בני דן מהם ועלו בני דן וילחמו עם לשם וילבדו אותה ויפו אותה לפי חרב ויהשו אותה וישבו בה ויקראו לשלש דן לשם דן אברהם: (יהושע יב, מו)
(ז) בן אדם יען אשר אברה צר על ירושלים האם לשברה דלתות העמים נסבה אלי אמלאה החרבה: [יחזקאל ב, כ]

(ח) ויאמר יי לה שני גוים בבבבבד ושני לאמים ממוענד ופרדו ולאם מלאם יאמין ורב יעבד צעיר: [בראשית כה, כג]
(ט) והן רשע בל למד צדק בארץ גבחות ועול ובל יראה גאות יי: [ישעיה כו, יז]

דתיצבבבני. כשתנרף כל המקומות ישמער לכן [כתובות קיב.]. והסירותיו דמיו מפיו. של עשו אלו ציט צממה שלום שהיו זורקים שם דמי וצמיהם וזכריה ט, יז. בית גליא. [גלי' לשון גוזה ע"ז מר.]. והיה באסף. לשון אלוף ולמוד. ועקרון. חרבה. אתמלא אני מן העיר ירושלים המרעה [יחזקאל כו, כ]. רישא דקרא יען אמרה נור לירושלים האם וגו' אתמלא מן חורבנה של ירושלים ונור מאלום היא [פסחים מב.]. ולאום מלאום יאמין. לא ישוו בגדולה כשזו קס זה טפל וכן הוא אומר [יחזקאל כו, ג] אמללה המרעה לא נתמללה נור אלא מחורבנה של ירושלים [בראשית כה, כג]. כשעשו גבור יעקב חלש אין מלכות שניהם מתקיים יחד [פסחים שם]. בארץ נבוחות. ירושלים וצית המקדש. יעול. לשלול ולנחן ולהשחית ישעיה כו, ק. מאויי רשע. עמלק הרשע. זממו אף תפק. מתשנמו אל תללים. ירובו בלה. כי יתגלו סלה ורעמינו פירשו זממו לשון רסן הזומם את פי הגמל ולשון משנה הוא. אל תפק. אל תולא מלחמו [תהילים קכ, ט].

מגילה נקראת

פרק ראשון מגילה

ו.

ואישתבח בוותי גרסי': רקתא דנהרא. שפת הנהר גציה מן הנהר אף ליפורי יושצת צראש ההר: **כי שכיב איניש הכא**. כשמת אדם גדול צנצל: **ספדי ליה התם**. צטצריא: ששך. צנל צמילוף א"ת צ"ש: ושם לו ברקת. ילא לו שם צטצריא: ובי מסקי ארון. של מת מצנל לקוצרו צטצריא: אמרו הכי. הספדינן קורין צשווקים צלשון הזה שילאו לקראת המת: אוהבי שרידים. אוהצי ישראל: יושבי רקת צאו וקבלו הרוגי עמק. ממי צנל העמוקה: ר' זירא עלה מצנל לארץ ישראל ומת שם צטצריא: [ארץ צבי. ארץ] ישראל: גידלה שעשועיה. של שנער: במיבורה.

צאמלעיתה: לא הוריש את יושבי קטרון. שצאה לחלקו ועצר על מה שאמר הקצ"ה לא תחיה כל נשמה

(דברים כ) והניחן לגור שם ציניהם ולהעלות להם מס: ע"י מדותיו. על מזלו שנמדד לו מן השמים מדה שאינו חפץ צה: בולץ צריכין לך. כל אחיך יהו צריכין לך: ע"י ידי חלוון. חלוון עולה מן היס להרים ולוצעין צדמו תכלת^(ט) ונמכר צדמים יקרים: עמים הר יקראו. מכל השצטים יתקצלו להריך לקנות שפוי טמוני חול: שפוני זה חלוון. שהוא דצר חסוצ ספון חסוצ צלשון צריימא: טרית. דג שקורין טונינ"א: זבוכית לבנה. היולא מן החול כלאמר

ציילאות השצת (שצת טו:) וחול של זבולון חסוצ משאר חולות וראוי לזכוכית לצנה: מי מודיעני ע"י זאת. לתת לי דמים: ^(י) כל המוצא חלוון ונוטלו צלא דמים אינו מללית: שם יזבחו וזחי צדק. כאשר אסור גזל צעולה^(י) קך לא יגזלו ממך כלום שאס יטול שזה פרוטה צלא דמים תתקלקל הצצעה והחול ולא יועיל כלום^(י): זבת חלב ודבש. העזים אוכלין תאנים והדצש נוטף מהן והחלצ זצ מן העזים ונעשים כמין נחל^(י): ששה עשר מיל. ד' פרסאות: לדידי חוי לי זבת חלב ודבש דכל ארץ ישראל. צנל מקוס שהוא שם ואס צאת לצרפו יחד היו כמצי כוצ עד אקרא דחולצבקי שם מקוס: אקרא. מקוס מעצר הנהר וצלע"ז פורט"י: עדיפי ליה. חציצי ליה: יתד תקועה. לרעה: אחידת מגדל שיר. כצושת מגדל שיר: והסירותי דמיו מפיו וגו'. גצי נור כחצי שהוא ראש לאדום: גלייא (ג) במיא. ראשי ע"ז הס לאדום: כיבוסי. היא ירושלים: והיה אדום לאלופי יהודה. ועקרון תחיה צית תלמוד צירושלים^(ט): לשם. עיר שכיצשו צני דן^(ז): זו פמיים. שמסס ירדן יוצא כלאמר מר ירדן יוצא ממערת פמיים (נכורות דף נה.):

מטרופולין. לשון יון אימא של מלכות מטרי"א אס פולין לשון שררה כלאמר מר עד שצאו דיופלי מהעיר שני שרים (מענית דף יח.): דמורבי. שמגדלין שם צני מלכים: אמלאה החרבה. רישא דקרא יען אמרה נור על ירושלים אמללה המרעה עכשיו אתמלא מחורבנה: (ז) רשע. זה עשו: בארץ נבוחות יעול. את ירושלים יחרצי: אמר יתחק להקצ"ה יוחן רשע זה^(ט) עשו אמר לו הקדוש צרוך הוא רשע הוא: אמר. יתחק צל למד דק כלומר אין אדם יכול ללמד עליו דק: אמר לו. הקצ"ה: בארץ נבוחות יעול. כלומר עמיד להחריצ את ארץ ישראל: אמר יצחק. אס כן צל יראה גאות ה': זממו אף תפק. אל תולאנו מנחיריו. זמס כמין טעצת צרוץ ° שנותנין צחוטמה של נאקה ונמשכת צו ומתוך חזקה אינה משתמרת כי אס צו:

שמובה ראייתה. שהיו שם גנות ופרדסים: **דכל הנוטל (פרוטה) ממך בלא דמים אין מועיל**. דכמיצ שס יוצמו וצמי דקך וגזל לא מהני צוצס: **טראטריות** (ה) וקרקסילאות. י"מ צמי עצזת כוכצס ומכנה אותן טרטאל' לשון חרפה וקרקסילאות רוצה לומר צית הכסא צלשון ערצ וקסה לומר שאותן מקומות מטופפות יכול ללמוד שם תורה אלא ודאי לשממה יהא צמהרה צימינו ורוצה לומר צמים שמתאספים שם לוועד של עוצדי עצזת כוכצס: **רבה** (ב) חמת זו חמי גרר רקת זו טבריא כינרת זו גינוסר ולמה נקרא שמה רקת ° שאפילו ריקנין שבה מלאין מצזת כרמון רבי ירמיה אמר רקת שמה ולמה נקרא שמה טבריא שיושבת במבורה של ארץ ישראל (רבא ^(ט)) אמר רקת שמה ולמה נקרא שמה טבריא שטובה ראייתה אמר זעירא קטרון זו ציפורי ולמה נקרא שמה ציפורי שיושבת בראש ההר כצפור וקטרון ציפורי היא והא קטרון בחלקו של זבולון הואי דכתיב ^(ט) זבולון לא הוריש את יושבי קטרון ואת יושבי גהלול וזבולון מתרעם על מדותיו והוה שנאמר ^(י) זבולון עם חרף נפשו למות מה טעם משום דנפתלי על מרומי שדה אמר זבולון לפני הקב"ה רבונו של עולם לאחיי נתת להם שדות וכרמים ולי נתת הרים וגבעות לאחיי נתת להם ארצות ולי נתת ימים ונהרות אמר לו כולן צריכין לך ע"י חלוון שנאמר ^(י) עמים הר יקראו^(י) ושפוני טמוני חול תניי רב יוסף שפוני זה חלוון טמוני זו טרית חול זו זכוכית לבנה אמר לפניו רבונו של עולם מי מודיעני ^(י) אמר לו ^(י) שם יזבחו וזחי צדק סימן זה יהא לך כל הנוטל ממך" בלא דמים אינו מועיל בפרקמטיא שלו כלום ואי סלקא דעתך קטרון זו ציפורי אמאי מתרעם על מדותיו והא היא^(י) ציפורי מילתא דעדיפא טובא וכי תימא דלית בה זבת חלב ודבש והאמר ריש לקיש לדידי ^(א) חוי לי זבת חלב ודבש דציפורי והוא ששה עשר מיל על ששה עשר מיל וכ"ת דלא נפישא ידידיה כדאחווה ^(ז) והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לדידי חוי לי זבת חלב ודבש דכל ארעא דישראל והוא כמבי כובי עד אקרא דתולבבקי עשרין וותרתן פרסי אורכא ופותיא שיתא פרסי אפ"ה שדות וכרמים עדיפא ליה דיקא נמי דכתיב ^(י) ונפתלי על מרומי שדה ש"מ אמר רבי אבהו ^(י) ועקרון תעקר זו קסרי בת אדום שהיא יושבת בין החולות והיא היתה יתד תקועה לישראל בימי יוונים וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום היו קורין אותה אחידת מגדל שיר^(ט) אמר רבי יוסי בר חנינא מאי דכתיב ^(ח) והסירותי דמיו מפיו ושקוציו מבין שיניו ונשאר גם הוא לאלהינו והסירותי דמיו מפיו זה בית (ב) במיא שלהן ושקוציו מבין שיניו זה בית גליא שלהן ונשאר גם הוא לאלהינו אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבאדום ^(ח) והיה כאלוף ביהודה ועקרון כיבוסי אלו ^(ט) טראטריות וקרקסיות שבאדום שעתידין שרי יהודה ללמד בהן תורה ברבים ^(ט) אמר רבי יצחק ^(י) לשם זו פמיים ^(י) עקרון ^(י) תעקר זו קסרי בת אדום שהיא היתה מטרופולין של מלכים איכא דאמרי דמרכי בה מלכי ואיכא דאמרי דמוקמי מינה מלכי קסרי וירושלים אם יאמר לך אדם חרבו שתיהן אל תאמן ישבו שתיהן אל תאמן חרבה קסרי וישבה ירושלים חרבה ירושלים וישבה קסרי תאמן שנאמר ^(ט) אמלאה החרבה ^(י) אם מליאה זו חרבה זו אם מליאה זו חרבה זו רב נחמן בר יצחק אמר מהכא ^(ח) ולאום מלאום יאמין ואמר רבי יצחק מאי דכתיב ^(י) יוחן רשע בל למד צדק אמר יצחק לפני הקב"ה רבש"ע יוחן עשו אמר לו רשע הוא אמר לו בל למד צדק אמר לו ^(י) בארץ נבוחות יעול אמר לו אם כן בל יראה גאות ה' ואמר רבי יצחק מאי דכתיב ^(י) אל תתן ה' מאויי רשע זממו אל תפק יורמו סלה אמר יעקב לפני הקב"ה רבונו של עולם אל תתן לעשו הרשע תאות לבו זממו אל תפק זו גרממיא

טעצת צרוץ ° שנותנין צחוטמה של נאקה ונמשכת צו ומתוך חזקה אינה משתמרת כי אס צו: גרממיא

צא.]. לצצוע הסכלת צדמו והוא כמין דג קטן ועולה אחת לשצעים שנה [שבת עדי.]. עולה מן הארץ לפיכך שאינו עולה אלא אחת לע' שנה דמיו יקרין [מנחות מר. ועי"ש ברה"ש]. טרית. מין דגים קטנים מלוחים [ע"ז לה: ועי' רש"י ור"ן נדרים נא.]. זבת חלב ודבש. חלץ זצ מן העזים והדצש זצ מן הסמרים ומן הסאנים [שמות יג, ד]. כמבי כובי עד אקרא ובריהם לג, יטן. חלוון. מועלת שיולא מן היס אחד לשצעים שנה ולוצעין צדמו תכלת ולכמתלה אינו נראה בכל ההר אלא חלוון אחד ולמחר שהגשמים יורדין מתמללא כולו חלוונות ונראה למורי שצני חלוון (ראשון) משריצין כולן [סנהדרין

רבינו חננאל

בי"ד ובט"ז משום דמספקא ליה ומקשינן והא טבריא ודאי מערי מבצר הוא דכתיב וערי מבצר הצדים צר וחמת רקת וכוננת וקי"ל דרקת זו טבריא אלא משום שימה חומתה כו'. טלייא פי' נערים. דמדליא כרקתא דנהרא פי' גבוהה כשפת הנהר:

ספר חסידים

הנהגות וצייונים

[א] עיין פרש"י, ובערוך ערך שרד פי' אוהבי תלמידי חכמים יושבי בבית המדרש של טבריא ופי' הערוך מבואר על פי מה דאמר הש"ס בחולין קלג ע"א אין שריד אלא ת"ח שנאמר ובשרידים אשר ה' קודא] (גליון: [ב] צ"ל וכו' (כת"י): [ג] [צ"ל רבא] (גליון) וכו"ה בכת"י ובכל הדפוס', ועיין מהרש"א, טו"א, רש"ש, שפ"א (בתורה והא רבי) ומנחת יהודה: [ד] [צ"ל רבד] (גליון), (ועי' טו"א ובדק"ס): [ה] בע"י נוסף וגו': [ו] בכת"י ובע"י ותצי: [ז] בכת"י נוסף שזה פרוטה. (וכ"מ ברש"י ד"ה שם] ובתוס': [ח] בכת"י ובע"י נוסף והא היא ליה ציפורי דעדיפא טובא (ותיבת "מילתא" ליתא): [ט] [צ"ל צור כך הגי' בע"י, ובערוך ערך אחד גרים שד פי' מגדל ששורים בו לפנים שדים פ"א מגדל שהוא מוחזק בשד] (גליון: [י] צ"ל ועקרון (יעב"ץ): [כ] בכת"י הד"א והנוסח שם הוא כל **המוציאו לחלוון ולכל אלה יפלים** בלא דמים ותיבות "אינו מצליח" ליתא, והד"א עם ד"ה מי מודיעני והמשך פי' השאלה הוא. וכע"ז ברש"י שבע"י (ועי' מהרש"א): [ל] ברש"י שבע"י **לכלום:** [מ] צ"ל כירושלים (רש"ש): [נ] תיבות "רשע זה" נראה מיותר, וברש"י שבע"י ליתא: [ס] כ"ה בכת"י ובע"י (והוא כינוי של גנאי, ע"י ע"ז מו ע"א, דק"ס):

ספר חסידים

ליקוטי רש"י

כינרת. שם מדניה צאנץ ישראל גינוסר. פירות גינוסר מתוקין מאל [פסחים ה.]. ארץ יס כינרת ופירותיה מתוקין [עירובין ל.]. ששך. צנל צני' דא"ת צ"ש ויהיה נא, נא. כי נח נפשיה דרבי זירא וכו'. רצי זירא היה מצנל וזה נולד וגדל צאנץ ישראל והיינו דקלאמר ארץ שנער הרה וילדה ארץ צני גדלה שעשועיה ואהפי קרי ליה רצי זירא ורצ זירא. אוי נא לה אמרה רקת. יכולה לומר כן רקת היא טצריא [מ"ק כה.]. ארץ שנער. צנל וכו' לכן נקראת שנער שנערו שם כל ממי מצול [ס"א ממי מנול] [בראשית ו, יז]. עמים. של שצטי ישראל [דברים לג, יטן. חלוון. מועלת שיולא מן היס אחד לשצעים שנה ולוצעין צדמו תכלת ולכמתלה אינו נראה בכל ההר אלא חלוון אחד ולמחר שהגשמים יורדין מתמללא כולו חלוונות ונראה למורי שצני חלוון (ראשון) משריצין כולן [סנהדרין